

Dr. Burcu ZENGİN ÖZKÜÇÜKPARLAK

**ALACAKLI TEMERRÜDÜ
VE SATIM SÖZLEŞMESİ
AÇISINDAN SONUÇLARI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR.....	XXIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE BENZER KURUMLARDAN FARKLARIYLA ALACAKLI TEMERRÜDÜ

I. GENEL OLARAK.....	17
II. ALACAKLI TEMERRÜDÜ KAVRAMI, İFA ENGELLERİ SİSTEMİ AÇISINDAN KONUMU VE BENZER KURUMLARDAN FARKLARI.....	19
A. ALACAKLI TEMERRÜDÜ VE BORCA AYKIRILIK KAVRAMLARI.....	19
1. Genel Olarak.....	19
2. Tarihsel Gelişim, Temerrüt ve Alacaklı Temerrüdü Kavramları	21
a. Tarihsel Gelişim	21
b. Temerrüt ve Alacaklı Temerrüdü Kavramları.....	25

3. İfa Engellerinin Türk Hukuk Sistemindeki Görünümü:	
Borca Aykırılık	30
a. Borca Aykırılık Türlerini Esas Alan Tasnif.....	30
aa. İfa Etmemeden Doğan Sorumluluğun Özellikleri	36
bb. Gereği Gibi İfa Etmemeden Doğan Sorumluluğun Özellikleri.....	40
b. Alacaklı Temerrüdünün İfa Engelleri Sistemi Açısından Konumuna İlişkin Değerlendirme	45
aa. Olan Hukuk Kapsamında.....	45
bb. Olması Gereken Hukuk Kapsamında.....	48
4. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	51
B. ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN BENZER HUKUKİ KURUMLARDAN FARKLARI.....	71
1. Alacaklı Temerrüdünün Borçlu Temerrüdünden Farkları.....	71
a. Genel Olarak.....	71
b. Hukuki Nitelendirme Bakımından.....	76
aa. Gecikmeye Sebep Olan Taraf.....	76
bb. Alacaklı Temerrüdünde “İfa Teklifi” İle Borçlu Temerrüdünde “İhtar” Gerekliliği.....	76
cc. Kusur	79
dd. Uygulama Alanı.....	81
c. Sonuçları Bakımından.....	83
aa. Uygulanacak Hükümler.....	83
bb. Tazminat Sorumluluğu	83
cc. Dönme Hakkı.....	85
2. Alacaklı Temerrüdünün İfa İmkansızlığından Farkları.....	86
a. Genel Olarak.....	86
b. Hukuki Nitelendirme Bakımından.....	88
aa. İfa İmkansızlığı ve Alacaklı Temerrüdünü Ayırmada Kullanılacak Kriter.....	88
bb. Kesin Vadeli İşlemlerde İfanın Gerçekleşmemesi	94
cc. Alacaklıdan Kaynaklanan İfa İmkansızlığı Hallerinin Belirlenmesi	99

dd. Sözleşme ile Gdlen Amacın Gerçekleşmesi ve Ortadan Kalkması Halleri.....	103
c. Sonuçları Bakımından.....	107
aa. Uygulanacak Hükümler.....	107
bb. Tazminat Sorumluluğu	110
3. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	112

İKİNCİ BÖLÜM

ALACAKLININ İFAYA KATILIMI VE ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN ŞARTLARI

I. GENEL OLARAK.....	117
II. ALACAKLININ İFAYA KATILMASI SORUNU ve EDİMİ KABUL	118
A. GENEL OLARAK	118
B. EDİMİ KABULÜN HUKUKEN NİTELENDİRİLMESİ	120
1. Genel Olarak.....	120
2. Borç, Borç İlişkisi, Yükümlülük, Hak ve Külfet Kavramları ile Borç İlişkisinden Doğan Yükümlülükler	123
a. Borç, Borç İlişkisi, Yükümlülük, Hak, Külfet Kavramları	123
aa. Borç ve Borç İlişkisi Kavramı	123
bb. Yükümlülük Kavramı	124
cc. Külfet (dev/ Ykm).....	126
b. Borç İlişkisinden Doğan Yükümlülükler	129
aa. Edim Yükümlülükleri.....	130
aaa. Asli Edim Yükümlülükleri	130
bbb. Yan Edim Yükümlülükleri	131
bb. Yan Yükümlülükler (Davranış Yükümlülükleri)	134
3. Alacaklının Temerrüdü Bakımından Edimi Kabul Nitelerdirmenin Pratik nemi ve Edimi Kabulün Genel Hükümler Kapsamında Nitelendirilmesi.....	140

a.	Alacaklının Temerrüdü Bakımından Nitelendirmenin Pratik Önemi.....	140
b.	Alacaklının Edimi Kabulünün Nitelendirilmesine İlişkin Görüşler ve Değerlendirme.....	142
aa.	Edimi Kabule İlişkin Görüşler.....	142
aaa.	Edimi Kabulün Külfet Olduğu Görüşü	144
bbb.	Edimi Kabulün Yükümlülük Olduğu Görüşü.	148
ccc.	Edimi Kabulün Somut Olayın Özelliklerine Göre Değişeceği Görüşü.....	154
bb.	Değerlendirme	157
aaa.	De Lege Lata Değerlendirme.....	157
bbb.	De Lege Ferenda Değerlendirme.....	160
4.	Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	162
C.	EDİMİ KABUL YÜKÜMLÜLÜĞÜ ÖNGÖREN DÜZENLEMELERİN ANLAMI.....	170
1.	Edimi Kabul Yükümlülüğü Öngören Türk Borçlar Kanunu Özel Hükümler Düzenlemeleri.....	170
a.	Genel Olarak.....	170
b.	Satım Sözleşmesi Dışında Kanunda Edimi Kabul Yükümlülüğü Öngören Diğer Sözleşmeler	171
aa.	Eser Sözleşmesinde	171
bb.	Hizmet Sözleşmesinde	173
cc.	Kefalet Sözleşmesinde	174
dd.	Tüketim Ödücü (Karz) Sözleşmesinde	175
2.	Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	176
a.	Satım Sözleşmesinde Alıcının Edimi Kabulünün Hukuki Nitelendirmesine ve Uygulanacak Hükümlere İlişkin Görüşler	176
aa.	Asli Edim Yükümlülüğü Görüşü.....	178
bb.	Yan Edim Yükümlülüğü Görüşü	184
cc.	Karma Görüş	184
b.	Değerlendirme ve Kanaatimiz.....	192

III.ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN OLUŞMASI İÇİN

GEREKEN ŞARTLAR.....	207
A. GENEL OLARAK	207
B. BORÇ VE BORÇLU AÇISINDAN ŞARTLAR.....	208
1. Borcun Muaccel veya İfa Edilebilir Durumda Olması	208
a. Genel Olarak.....	208
b. Muacceliyet Kavramı ve Borcun Muaccel Olması	210
aa. Muacceliyet Kavramı.....	210
bb. Borcun Muaccel Olduğu An	211
aaa. Prensipten: İfanın Derhal Yapılması Kuralı.....	211
bbb. İstisna: Borcun Vadeye Bağlı Olması	212
ccc. Muacceliyet İhbarı	213
c. İfa Edilebilirlik Kavramı ve Borcu İfa Edilebilir Olması	220
aa. İfa Edilebilirlik Kavramı.....	220
bb. Borcun İfa Edilebilir Olduğu An	222
aaa. Prensipten: Vadeden Önce İfa Edilebilir Olma Kuralı.....	222
bbb. İstisna: Vaktinden Önce İfa Yapılmayan Haller.....	223
2. İfa Teklifinin Gereği Gibi Yapılmış Olması.....	225
a. İfa Teklifi	225
aa. İfa Teklifi Kavramı	225
bb. İfa Teklifinin Fiilen Yapılması.....	226
cc. Sözlü İfa Teklifinin Yeterli Olduğu Haller	228
aaa. Alacaklının Yapması Gereken Hazırlık Fiilleri Varsa	229
bbb. Alacaklı Edimi Önceden Reddettiyse.....	231
ddd. İfa Teklifine Gerek Olmayan Haller	233
b. İfa Teklifinin Borca Uygun Olması.....	235
aa. Genel Olarak.....	235
bb. Kişi Yönünden İfanın Borca Uygun Olması	236
cc. Konu Yönünden İfanın Borca Uygun Olması	237

dd. Yer Yönünden İfanın Borca Uygun Olması.....	238
ee. Zaman Yönünden İfanın Borca Uygun Olması	239
3. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	244
C. ALACAKLI AÇISINDAN ŞARTLAR.....	247
1. Önerilen Edimi Kabulden veya Hazırlık Hareketlerinden Kaçınma Bulunması.....	247
a. Edimi Kabulden Kaçınma.....	248
b. Hazırlık Fiillerinden Kaçınma	249
2. Edimi Kabulden veya Hazırlık Hareketlerinden Kaçınmanın Haklı Sebebe Dayanmaması	251
a. Haklı Sebebin Belirlenmesi.....	252
b. Haklı Sebep ve İfa İmkansızlığı	255
c. Haklı Sebep ve İfa Teklifinin Usulüne Uygun Yapılması.....	256
3. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	258
a. Genel Olarak.....	258
b. Gönderme Satımında Ayıplı İfa Halinde.....	259

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK.....	267
II. SORUMLULUĞUN HAFİFLEMESİ VE BORÇTAN KURTULMAYA İLİŞKİN SONUÇLAR	271
A. BORÇLUNUN SORUMLULUĞUNUN HAFİFLEMESİNE İLİŞKİN SONUÇLAR.....	271
1. Hafif Kusur Halinde Borçlunun Sorumluluğunun Hafiflemesi	271
a. Hafif Kusurlu Borçlunun Sorumluluğu	272
b. Hafif Kusurlu Borçlunun Sorumluluğunun Hafiflemesi.....	274

2. Hasar, Yarar ve Masrafların Alacaklıya Geçmesi	277
a. Hasar ve Yararın Geçışı.....	277
aa. Genel Olarak.....	277
bb. Hasar ve Yarar Kavramları	280
cc. Hasar ve Yararın Geçişine İlişkin Genel Hüküm ve Alacaklı Temerrüdü Halinde Hasar ve Yararın Geçışı.....	283
aaa. Hasar ve Yarar Sorununa İlişkin Genel Düzenleme	283
bbb. Alacaklının Temerrüdü Halinde Hasar ve Yararın Geçiş Anı.....	286
b. Masrafların Alacaklıya Geçmesi	291
aa. Masraf Olarak Nitelendirilebilen Harcamalar	294
bb. Borçlunun Masrafları Talep Hakkının Hukuki Dayanağı Hakkındaki Görüşler.....	298
3. Borçlu Temerrüdünün ve Ona Bağlı Sonuçların Sona Ermesi.....	300
a. Borçlunun Temerrütten Kurtulması.....	300
aa. Temerrüt Faizlerinin Durumu	302
bb. Sözleşme Cezalarının Durumu.....	304
b. Akdi Faizin Durması	306
4. Alacaklının Ödemezlik Def'i İleri Sürememesi.....	308
5. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	310
a. Genel Olarak.....	310
b. Satım Sözleşmesinde Hasar ve Yararın Geçışı İle İlgili Kural	311
aa. Edim Hasarı.....	314
bb. Karşı Edim (Bedel) Hasarı.....	317
c. Alıcının Temerrüdü Halinde Hasar ve Yarar.....	323
B. BORÇLUNUN SORUMLULUKTAN KURTULMAYA İLİŞKİN İMKANLARI VE TAZMİNAT SORUNU.....	337
1. Şeyi Tevdi Etme İmkanı.....	337
a. Tevdi Tanımı ve Hukuki Niteliği	337

aa. Tanımı.....	337
bb. Hukuki Niteliği.....	339
b. Tevdiye Konu Olabilecek Şeyler	342
c. Tevdi Hakkını Haiz Kişiler	344
d. Tevdinin Alacaklıya Bildirilmesi.....	345
e. Tevdi Yeri ve Tevdi Makamı	346
aa. Tevdi Yerinin Belirlenmesi.....	346
bb. Ticari Mallar.....	348
f. Tevdi Edileni Geri Alma Hakkı	350
aa. Geri Alınabilir Tevdi.....	351
bb. Geri Alınamaz Tevdi.....	353
aaa. Tevdi Edenin Geri Alma Hakkından Feragat Etmesi.....	353
bbb. Tevdiden Yararlananın Tevdi Konusunu Kabul Etmesi.....	355
ccc. Rehnin Sona Ermesi	357
g. Tevdinin Hüküm ve Sonuçları	359
aa. Tevdinin Taraflar Bakımından Sonuçları	359
aaa. Tevdi Eden (Borçlu) Bakımından	359
bbb. Borçlunun Borcundan Kurtulması	360
ccc. Tevdi Masraflarının ve Hasarın Alacaklıya Ait Olması.....	361
ddd. Tevdiden Yararlanan (Alacaklı) Bakımından	364
eee. Tevdi Edilen (Tevdi Makamı) Bakımından	365
bb. Tevdinin Borç Konusu Bakımından Sonuçları	367
h. Tevdinin Sona Ermesi	368
aa. Tevdiden Yararlananın Edimi Kabul Etmesi	368
bb. Tevdi Edenin Edimi Geri Alma Hakkını Kullanması	369
cc. Zamanaşımının Dolması.....	370
dd. Tevdi Konusunun Yok Olması.....	372
2. Malın Satılarak Bedelinin Tevdi Edilmesi İmkkanı.....	372
a. Genel Olarak.....	372

b. Şartları.....	375
aa. Borcun Konusu Tevdiye Elverişli Olmamalıdır.....	375
aaa. Edimin Niteliği İtibariyle Tevdiye Elverişli Olmaması.....	375
bbb. Edimin İşin Özelliği Gereği Tevdiye Uygun Olmaması.....	376
ccc. Edimin Bozulabilir Olması.....	377
ddd. Edimin Bakımı, Korunması veya Tevdi Edilmesinin Önemli Bir Gider Gerektirmesi..	378
bb. Borçlu Alacaklıya İhtarda Bulunmalıdır.....	379
cc. Hakimden İzin Alınmalıdır.....	380
dd. Kural Olarak Satış Açık Artırmayla Yapılmalıdır....	382
aaa. Kural: Açık Artırma.....	382
bbb. İstisnası.....	383
ee. Satıştan Elde Edilen Gelir Alacaklı Adına Tevdi Edilmelidir.....	384
c. Ticari Satım ve Mal Değişim Sözleşmeleri.....	384
d. Hukuki Sonuçları.....	389
3. Borçlu Temerrüdü Hükümlerine Göre Sözleşmeden Dönme İmkânı.....	392
a. Genel Olarak.....	392
b. Uygulama Alanı.....	397
c. Değerlendirme.....	401
aa. De Lege Lata Değerlendirme.....	401
bb. De Lege Ferenda Değerlendirme.....	403
d. Sözleşmeden Dönme Bakımından Özellik Arzeden Durumlar.....	405
aa. Edimi Belirleme Yetkisinin Alacaklıda Olduğu Verme Edimlerinde.....	405
aaa. Genel Olarak.....	405
bbb. Doktrinde İleri Sürülen Görüşler.....	410
ccc. Görüşlerin Değerlendirilmesi ve Kanaatimiz..	416
bb. Sürekli Edimli Sözleşmelerde.....	421

cc. Karşılıksız Kazandırma İçeren Sözleşmelerde	423
dd. Taşınmaz Devir Borcu Doğuran Sözleşmelerde	424
e. Sözleşmeden Dönme Hakkının Kullanımı ve Etkileri..	428
aa. Kullanılması.....	429
bb. Etkileri.....	430
aaa. İfa Edilmemiş Borçtan Kurtulma.....	431
bbb. İfa Edilmiş Edimlerin İadesi.....	432
4. Alacaklı Temerrüdünde Tazminat Sorunu	433
a. TBK m. 110 Hükmünden Kaynaklanan Bir Tazminat Talebinin Mevcut Olup Olmadığı	433
b. TBK m. 112 Kapsamında Bir Tazminat Talebinin Mevcut Olup Olmadığı	439
c. Yargıtay'ın Konuya Yaklaşımı.....	453
5. Müteselsil Borçlulara İlişkin Özel Sonuç.....	455
6. Satım Sözleşmesi Açısından Durum.....	456
C. DEĞERLENDİRME.....	467

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN SONA
ERMESİ VE ALACAKLI TEMERRÜDÜ
HÜKÜMLERİNİN UYGULANDIĞI DİĞER
HALLER

I. ALACAKLI TEMERRÜDÜNÜN SONA ERMESİ.....	471
II. ALACAKLI TEMERRÜDÜ HÜKÜMLERİNİN UYGULANDIĞI DİĞER İFA ENGELLERİ.....	475
A. GENEL OLARAK	475
B. ALACAKLI TEMERRÜDÜ HÜKÜMLERİNİN UYGULANDIĞI HALLER.....	478
1. İfanın Alacaklıya Ait Şahsi Bir Sebep İle Arz Edilemediği Haller.....	478
a. Alacaklının Yerleşim Yerinin Bilinmediği Halleri	479

b. Alacaklının Fiil Ehliyetinin Bulunmadığı Haller.....	480
2. Alacaklının Kim Olduğunun Bilinmediği (Şahsında Belirsizlik Bulunan) Haller	482
a. Genel Olarak.....	482
b. Alacağın Devrinin Etkisi.....	486
C. HUKUKİ SONUÇLARI.....	487
SONUÇ	493
KAYNAKÇA	505